

4. Ostein H. Rolandsen. Discourses of violence in the transition from colonialism to independence in southern Sudan, 1955–1960. *Journal of Eastern African Studies*. Volume 8, 2014 – Issue 4: Politics and violence in eastern Africa: the struggles of emerging states, c.1940–1990. – P.609–625

5. Mairi Stewart MacDonald. The Challenge of Guinean Independence, 1958–1971. A thesis submitted in conformity with the requirements for the degree of Doctor of Philosophy Graduate Department of History University of Toronto, 2009. – 287 p.

6. Гончарова Т. Н. История французского колониализма: Актуальные проблемы изучения. Часть I: История колониальных империй Франции: Учебное пособие. – Санкт–Петербург, 2013. – 92 с.

7. Фурсов К. А. Деколониация Афро–Азиатского мира: предпосылки, этапы, модели // Восток (Oriens). – 2015. – №2. – С.5–18.

8. Воробйов Б. Народ Конго не закувати в кайдани колониализму! // Радянська освіта. – 27 липня 1960. – №60. – С.2.

9. Colonialism in the Congo: Conquest, Conflict, and Commerce. Choices for the 21st Century Education Program. the Thomas J. Watson Jr. Institute for International Studies at Brown University. – <http://projects.ecfs.org/eastwest/Readings/CongoSim.pdf>

10. Евдокимов И. Демократическая Республика Конго: «сердце Африки» – страна Патриса Лумумбы. К 55–летию установления дипломатических отношений // Международная жизнь. – №6–2015. – <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1313>

11. The Democratic Republic of the Congo Roots of the Crisis. The Enough Project – http://www.enoughproject.org/files/pdf/crisis_roots_congo.pdf

12. Хохлов Н. Патрис Лумумба. – Москва: Молодая гвардия, 1971. – 272 с.

13. Антошин А. В. Режим Патриса Лумумбы в Конго: взгляд российских эмигрантов // Уральское востоковедение. – Екатеринбург: Изд–во Урал. ун–та, 2007. – Вып.2. – С.153–156. – <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/4888/2/uv-2007-17.pdf>

14. Crawford Young M. Post–Independence Politics in the Congo. *Transition* No.26 (1966). – P.34–41. – <http://www.jstor.org/stable/2934325>

15. Turner Thomas. The Congo Wars: Conflict, Myth, and Reality (2nd ed.). – London: Zed Books, 2007. – 243 p.

References

1. Gucol A. Get' puta kolonializmu! // Radjans'ka osvita. – 13 grudnja 1958. – №50. – S.4.

2. General Assembly resolution 1044 on The Future of Togoland under British Administration. General Assembly Eleventh Session. – P.24–25. – <http://www.worldlii.org/int/other/UNGARs/1957/8.pdf>

3. Ghana: a country study / Federal Research Division, Library of Congress; edited by LaVerle Berry. – 3rd ed.

4. Ostein H. Rolandsen. Discourses of violence in the transition from colonialism to independence in southern Sudan, 1955–1960. *Journal of Eastern African Studies*. Volume 8, 2014 – Issue 4: Politics and violence in eastern Africa: the struggles of emerging states, c.1940–1990. – P.609–625

5. Mairi Stewart MacDonald. The Challenge of Guinean Independence, 1958–1971. A thesis submitted in conformity with the requirements for the degree of Doctor of Philosophy Graduate Department of History University of Toronto, 2009. – 287 p.

6. Goncharova T. N. Istorija francuzskogo kolonializma: Aktual'nye problemy izuchenija. Chast' I: Istorija kolonial'nyh imperij Francii: Uchebnoe posobie. – Sankt–Peterburg, 2013. – 92 s.

7. Fursov K. A. Dekolonizacija Afro–Aziatskogo mira: predposylki, jetapy, modeli // Vostok (Oriens). – 2015. – №2. – С.5–18.

8. Vorobjov B. Narod Kongo ne zakuvaty v kajdany kolonializmu! // Radjans'ka osvita. – 27 lypnja 1960. – №60. – S.2.

9. Colonialism in the Congo: Conquest, Conflict, and Commerce. Choices for the 21st Century Education Program. the Thomas J. Watson Jr. Institute for International Studies at Brown University. – <http://projects.ecfs.org/eastwest/Readings/CongoSim.pdf>

10. Evdokimov I. Demokratskaja Respublika Kongo: «serdce Afriki» – strana Patrisa Lumumby. K 55–letiju ustanovlenija diplomatskikh otnoshenij // Mezhdunarodnaja zhizn'. – №6–2015. – <https://interaffairs.ru/jauthor/material/1313>

11. The Democratic Republic of the Congo Roots of the Crisis. The Enough Project – http://www.enoughproject.org/files/pdf/crisis_roots_congo.pdf

12. Hohlov N. Patris Lumumba. – Moskva: Molodaja gvardija, 1971. – 272 s.

13. Antoshin A. V. Rezhim Patrisa Lumumby v Kongo: vzgljad rossijskikh jemigrantov // Ural'skoe vostokovedenie. – Ekaterinburg: Izd–vo Ural. un–ta, 2007. – Вып.2. – С.153–156. – <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/4888/2/uv-2007-17.pdf>

14. Crawford Young M. Post–Independence Politics in the Congo. *Transition* No.26 (1966). – P.34–41. – <http://www.jstor.org/stable/2934325>

15. Turner Thomas. The Congo Wars: Conflict, Myth, and Reality (2nd ed.). – London: Zed Books, 2007. – 243 p.

Lukyanenko O. V., Ph.D. in History, Senior lecturer in Poltava V. G. Korolenko National Pedagogical University (Ukraine, Poltava), lukyanenko.ov@gmail.com

«Caricature wars» in the educational media of the Ukrainian SSR of the «thaw» period (1953–1964) (P.5)

The article illustrates the accents that profile press of the period of de–Stalinization (1953–1964) was arranging for teachers of the UkrSSR in the sphere of international politics through a specific form of influence on consciousness – cartoons. Application of the method of content analysis helped to illustrate the interpretation of teachers and students of higher educational institutions of the world order and their evaluation of developments in the international arena; as well as to identify meaningful participation of teachers in the «cold war». The paper is written within the research work «Regional dimension of the everyday culture of Ukraine of XVIII–XX centuries» of the Department of Cultural Studies of PNP.

Keywords: every–day life, international politics, caricature, higher pedagogical school, de–Stalinization.

* * *

УДК 930(73):94(470+571)«1861»

Савчук А. А.,
аспірант кафедри всесвітньої історії, Інститут історії,
етнології і права Вінницького державного педагогічного
університету ім. Михайла Коцюбинського
(Україна, Вінниця), savchuk–tolia@yandex.ru

СЕЛЯНСЬКА РЕФОРМА 1861 Р. В РАДЯНСЬКІЙ ІСТОРИОГРАФІЇ 1950–Х – 1960–Х РОКІВ

Мета статті полягає у представленні особливостей історіографічної ситуації, яка склалася в радянській історичній науці на межі 1950–х–1960–х років щодо осмислення причин і механізмів соціального переходу в історії Російської імперії середини XIX ст.

Представлені основні характеристики книг і статей, які ілюструють післявоєнну радянську історіографію питання селянської реформи в 1861 р. Темі, підняті в цих дослідженнях: функціонування адміністративних органів, революційний рух, розвиток політичних партій та інші.

В процесі дослідження було використано загальнонаукові методи: порівняльно–історичного і системного аналізу та спеціальний метод історичного дослідження – аналіз нормативно–правових документів.

Проаналізовано північні історіографічні концепції реформи. Розглядається динаміка ключових проблемних вузлів дослідження Селянської реформи 1861 р.

Особливий акцент робиться на дослідження, в яких висвітлено діяльність та історичне значення Головного Комітету із селянської справи та окремих його членів у питанні підготовки реформи та втілення її в життя.

Ключові слова: Селянська реформа 1861 р., Росія, 1861, Головний Комітет із селянської справи, кріпацтво, Олександр II, історіографія СРСР, Маніфест 19 лютого.

Відміна кріпосного права стала переломним моментом російської історії – саме так розцінювали ситуацію як сучасники тих подій, так і радянські історики. Подана радянською історичною наукою оцінка причин, передумов, ходу і наслідків реформи потребує ретельного вивчення та переосмислення, оскільки дана проблема висвітлювалася ними не завжди об'єктивно.

У 1950–х – 1960–х роках історична наука збагатилася цілою низкою вагомих досліджень з проблем вивчення причин, ходу та наслідків селянської реформи 1961 року. З нашого погляду, на це мали вплив два фактори: період «відлиги», що обумовив посилений інтерес до сільського господарства в цілому, та 100–річчя з проведення селянської реформи.

У добу «відлиги» вагомим стало дослідження загального характеру І. І. Розіна, який розглядав причини селянської реформи 1861 року в контексті кризи кріпосного ладу. Зокрема щодо кризи в промисловості наголошено, що в останню проникає вільнонаймана праця, і це позитивно: очевидний застій у цій галузі вимагав вільнонайманих рук і реформи. Кріпосне право, на думку автора, «перешкоджало впровадженню передової техніки, призводило до застою промисловості» [1, с. 7]. Розвиток товарно-грошових відносин у поміщицьких господарствах, спеціалізація районів, теж підштовхнули владу до реформи. Наявність місячини, переконаний науковець, «по суті було переродженням в рабовласницьке господарство» [1, с. 11], а отже засвідчувало необхідність проведення реформи. Наслідки реформи та умови звільнення селян дослідник вважає тяжкими, «особливо на Лівобережжі, де царизм в особі поміщиків, шукав собі опору» [1, с. 119].

Не можна оминати увагою помітний внесок у вивчення селянської реформи професора московського університету П. А. Зайончковського. Протягом 1950–х – 1960–х років він став автором низки праць із вище поставленої нами проблеми. П. А. Зайончковський в роботах «Проведение в жизнь крестьянской реформы», «Отмена крепостного права в России» спробував комплексно проаналізувати передумови, підготовку реформи, її зміст, реалізацію в різних районах країни і наслідки реформи. Він виявив, що аналіз статутних грамот проводився радянськими дослідниками за різними методиками, що призводило до неможливості об'єктивного порівняння результатів.

Створивши власну концепцію трактування реформи, він відстоював позицію, згідно з якою «реформа послабила протиріччя між поміщиками та селянами», а «пограбування селянства в результаті реформи стало вихідним пунктом деградації села» [2, с. 426].

Однак, П. А. Зайончковський значно перебільшує роль союзу робітників та селян, що прагнув знищити кріпосництво, «цитаделлю котрого був царизм» [2, с. 427]. Активно розвиває думку попередників, зокрема Н. Ростова, що наслідком реформи стала боротьба проти кріпосницьких пережитків, тобто революція 1905–1907 років. У дослідженнях 1960–х років автор неодноразово наголошував, що реформа була спричинена страхом перед селянськими бунтами. Однак у висновках науковець не є самостійним: постійно посилається на цитати ленінських праць, обґрунтовуючи власні думки, або ж підтверджуючи ленінські погляди ще раз [3]. Проте значним є внесок автора у вивчення питань укладення статутних грамот, викупних платежів та проблеми впровадження реформи в Правобережній Україні.

Помітне місце в історичній науці належить дисертаціям, присвяченим як реформі в цілому, так і вивченню її сутності в регіонах. Однією з перших спроб дисертаційного дослідження з окресленої тематики є праця М. І. Белан [4], пов'язана з проведенням реформи в Чернігівській губернії. Авторка основну увагу зосереджує на розвитку селянських рухів до та після реформи, побіжно характеризуючи її причини та наслідки. Аналогічною за принципом побудови змісту та методологічною основою є і дисертація М. Максименко

[5] стосовно відміни кріпосного права та розгортання селянських рухів у Таврійській губернії. Аналізуючи соціально-економічне становище селян напередодні реформи автор зазначає, що розвиток капіталізму в Таврійській губернії відбувався стрімко, а тому спричинили звільнити селян від кріпосної залежності швидка спеціалізація сільського господарства та широке використання вільнонайманої праці. Кріпосні відносини, переконаний дослідник, тут були значно слабшими порівняно з іншими губерніями, і це дало сильний поштовх для товарно-грошових відносин [5, с. 10–11]. Що ж до питання проведення реформи, М. Максименко наголошує на значному «консерватизмі таврійських поміщиків», у чому суперечить своїй попередній тезі про слабкість кріпосних відносин. Реформа сприяла «формуванню земельних латифундій та зосередженню в руках поміщиків надзвичайно великої кількості землі» [5, с. 13].

Дисертаційне дослідження П. Ф. Щербини пов'язане з проблемами звільнення селян від кріпосної залежності на Поділлі [6]. Він наполягав, що мету обезземелення селян у Київській, Подільській та Волинській губерніях особливо переслідували поміщики, відобразивши свої прагнення у проекті реформи. Автор, акцентуючи увагу на зв'язку між селянськими рухами та польським повстанням дворян 1863 року, доходить висновку, що обидва ці фактори підштовхнули царя до реформи. Його висновки в цілому не вирізнялись чимось особливим: реформа була оцінена як кріпосницька, грабіжницька.

На початку 1960–х рр. кандидатська дисертація за темою «Уставные грамоты как исторический источник» [7] захистив і Б. Г. Літвак, де запропонував методику обробки цього виду джерел за допомогою ЕОМ.

Українська проблематика простежується в матеріалах Наукової ради інституту історії АН СРСР надрукованих до 100-річчя реформи. М. А. Рубач, досліджуючи структуру аграрних відносин та соціальне розшарування селянства України в контексті розгортання революційних подій 1917 року, акцентує увагу на таких негативних наслідках реформи: «обезземелення селянства та непосильні викупні платежі» [8, с. 45]; «втрата землі дворянами, яку в них, особливо в Степовій Україні, скупили селянська буржуазія та колоністи» [8, с. 47]. Загалом автор наголошує, що наслідком реформи в Україні стали зміни в соціальній структурі населення, що проявилось в збільшенні питомої ваги середняків(кулаків) з-поміж інших верств селян.

Суто проведенню селянської реформи в Україні присвячена праця М. Лещенка [9]. Автор глибоко аналізує причини, підготовку, наслідки селянської реформи до 100-річчя скасування кріпосного права, наголошуючи, що сама система господарства була заснована на використанні примітивних знарядь виробництва, малопродуктивної підневільної праці кріпаків, а тому й виникла необхідність у реформуванні. Перехід від мануфактури до фабричного виробництва потребував вільних робочих рук і тому буржуазія, як ніхто інший, була зацікавлена в реформі. Науковець зазначає, що саме на Лівобережній Україні кріпосний лад надзвичайно гальмував розвиток економічної спеціалізації районів, а великі борги поміщиків перед державою, перезаставлені по декілька разів маєтки, були очевидним свідченням кризи кріпосного ладу.

М. Лещенко – один з небагатьох, хто акцентував увагу на фізичних та моральних знущаннях поміщиків над селянами та нелюдському обличчі кріпосної системи. Він обґрунтував тезу про те, що серед українських поміщиків, власне, домінувала ідея про звільнення селян без землі. Однак кількість проектів реформи поданих на найвище ім'я автором проаналізовано замало для того, щоб твердження можна було вважати дійсно обґрунтованим. Реформу в цілому та її наслідки, «незважаючи на обмеженість і половинчастість», автор оцінює позитивно, наголошуючи на успішному розвитку в подальшому «промисловості, машинної індустрії тощо» [9, с. 45].

Розвиток вивчення реформи не міг не відобразитися в підручниках історії СРСР. Підтвердженням цього стало нове видання другого тому «Історії СРСР» [10], яке вийшло в світ в 1959 р. після дискусії про періодизацію історії СРСР, проведеної в 1949–1951 рр. Другий том нового підручника починається з розділу «революційна ситуація 1859–1861 рр. Скасування кріпосного права. Революційний рух 60–х років», тобто від початку капіталістичної формації. Характерним для цього розділу є уточнення викладу революційної ситуації. У першому розділі додано новий параграф «Криза верхів»; опис селянського руху проти винних відкупів, яке раніше давалось в розділі передумов реформи, перенесено до другого розділу, який стосується підготовки реформи. Таким чином читачеві стає зрозумілішою роль селянського руху та його впливу на хід підготовки реформи.

Далі, у розділі «Вищий підйом революційної ситуації» вперше говориться про визвольний рух в Фінляндії. Крім того, до цього параграфу приєднано опис національного руху в Польщі, який раніше викладався паралельно з польським повстанням 1863 року. Також потрібно відзначити і новий параграф ««Опозиція» верхів і політика уряду». Таким чином, в цьому підручнику рельєфно показано те, що скасування кріпосного права є побічним продуктом революційного руху народу.

Слід зупинитися і на навчальному посібнику «Історія народного господарства СРСР: Курс лекцій» [11], виданому під редакцією проф. Ф. Я. Полянського та інших у 1960 р. 12–а лекція цього курсу стосується реформи 1861 р. (автор розділу – доцент А. І. Коняев). Перевага викладу реформи в цьому підручнику полягає в тому, що тут докладно розглядаються економічні результати реформи, не тільки питання викупних платежів та забезпечення селян землею, а й проблема розподілу угідь та зв'язку між реалізацією реформи і заборгованістю поміщиків. В інших тогочасних навчальних посібниках останні два питання не зачіпалися.

Загалом радянськими істориками реформа оцінювалася як буржуазна й грабіжницька. Проблема досліджувалася з класових, партійних поглядів, до наукового обігу активно залучалися ленінські праці, під висновки й положення яких підводили конкретний фактичний матеріал. Впровадження реформи в Україні було вивчено недостатньо, стосовно кількох губерній, та переважно крізь призму висвітлення кризових явищ у промисловості. Більшість істориків не вдавалась до глибокого осмислення причин та наслідків реформи.

Акцентування уваги саме на селянських рухах було притаманне чималій кількості тогочасних праць, і являло собою загальну тенденцію в історичних дослідженнях. Наукові праці, автори яких намагалися об'єктивно виокремити як недоліки, так і позитивні сторони реформи, становили рідше виключення.

Список використаних джерел

1. Розин І. І. Обострение кризиса крепостного строя. Начало революционно–демократического этапа в русском освободительном движении. Падение крепостного права. Лекции, прочит. ВПШ при ЦК КПСС / Розин И. И. – М.: Изд-во ВПШ при ЦК КПСС, 1957. – 236 с.
2. Зайончковский П. А. Проведение в жизнь крестьянской реформы 1861 года. – М.: Изд-во социально–экономической литературы, 1958. – 473 с.
3. Зайончковский П. А. Отмена крепостного права в России. – М.: Просвещение, 1968. – 369 с.
4. Белан М. И. Крестьянская реформа 1861 года и крестьянское движение в Черниговской губернии: дис ... канд. ист. наук. – К., 1952. – 233 с.
5. Максименко М. М. Отмена крепостного права и крестьянское движение в Таврической губернии в 1861–1863 гг.: дис ... канд. ист. наук. – К., 1958. – 230 с.
6. Щербина П. Ф. Крестьянская реформа 1861 года на Подоліи: дис ... канд. ист. наук. – К., 1968. – 236 с.
7. Литвак Б. Г. Уставные грамоты как исторический источник: дис ... канд. ист. наук. – М., 1961. – 232 с.
8. Материалы сессии Научного совета по проблеме «Исторические предпосылки Великой Октябрьской социалистической революции», май 1960 г. / Рубач М. А. // Социальная структура аграрных отношений и классовое расслоение крестьянства в украинской деревне к 1917 г. – М.: Академия наук СССР, 1962. – С.45–64.
9. Лещенко М. Н. Сторичя падіння кріпосного права. – К., 1961. – 48 с.
10. История СССР. – М.: Издательство социально–экономической литературы, 1959–61. – 563 с.
11. История народного хозяйства СССР: Курс лекций / Б. П. Орлов, И. Н. Шемякин; под редакцией Ф. Я. Полянського. – Москва: Издательство социально–экономической литературы, 1960. – 664 с.

References

1. Rozin I. I. Obostreniye krizisa krepostnogo stroya. Nachalo revolyutsionno–demokraticeskogo etapa v russkom osvoboditel'nom dvizhenii. Padeniye krepostnogo prava. Lektsii, pročit. VPSH pri TSK KPSS / Rozin I. I. – M.: Izd-vo VPSH pri TSK KPSS, 1957. – 236 s.
2. Zayonchkovskiy P. A. Provedeniye v zhizni krest'yanskoj reformy 1861 goda. – M.: Izd-vo sotsial'no–ekonomicheskoy literatury, 1958. – 473 s.
3. Zayonchkovskiy P. A. Otmena krepostnogo prava v Rossii. – M.: Prosveshcheniye, 1968. – 369 s.
4. Belan M. I. Krest'yanskaya reforma 1861 goda i krest'yanskoye dvizheniye v Chernigovskoy gubernii: dis...kand. ist. nauk. – K., 1952. – 233 s.
5. Maksimenko M. M. V 1861–1863 gg.: otkloneniye krepostnogo prava i krest'yanskoye dvizheniye v Tavricheskoy gubernii: dis ... kand. ist. nauk. – K., 1958. – 230 s.
6. Shcherbina P. F. Krest'yanskaya reforma 1861 goda na Podolii: dis ... kand. ist. nauk. – K., 1968. – 236 s.
7. Litvak B. G. Ustavnyye gramoty kak istoricheskiy istochnik: dis ... kand. ist. nauk. – M., 1961. – 232 s.
8. Materialy sessii Nauchnyy sovet po probleme «Istoricheskiye predposylki Velikoy Oktyabr'skoy sotsialisticheskoy revolyutsii», may 1960 g. / Rubach M. A. // Sotsial'naya struktura agrarnykh otnocheniy i klassovoye rassloeniye krest'yanstva v ukrainskoy derevne k 1917 g. – M.: Akademiya nauk SSSR, 1962. – S.45–64.
9. Leshchenko M. N. Storichnyya padinnya kripesnogo prava. – K., 1961. – 48 s.
10. Istoriya SSSR. – M.: Izdatel'stvo sotsial'no–ekonomicheskoy literatury, 1959–61. – 563 s.
11. Istoriya narodnogo khozyaystva SSSR: Kurs lektsiy / B. P. Orlov, I. N. Shemyakin; Pod redaktsiyey F. Ya. Polyanskogo. – Moskva: Izdatel'stvo sotsial'no–ekonomicheskoy literatury, 1960. – 664 s.

Savchuk A. A., aspirant of Department of world history, Institute of history, ethnology and law Vinnitsa State Pedagogical University named after Mykhailo Kotsiubynsky (Ukraine, Vinnitsa), savchuk-tolia@yandex.ru

Emancipation reform 1861 in the historiography of USSR in 1950–1960

The purpose of the article is to present the peculiarities of historiographic situation in Ukrainian and Russian historical science at the turn of XX cent. concerning understanding reasons and mechanisms of social turning point in history of Russian empire in the middle of XIX cent.

The article presents the essential characteristics of books and articles that illustrate the post-war Soviet Union historiography peasant reform in 1861. Topics raised gradually within these problems – the functioning of administrative bodies, the revolutionary movement, the development of political parties, etc.

The study used general scientific methods, historical and comparative system analysis and the special method of historical research – the analysis of legal documents.

The article analyzes the dominant historiographic concepts of Reform. The dynamics of key problems in study of Peasant Reform of 1861 is examined.

Particular emphasis is placed on the research that observes the activities and historical significance of the Main Committee on Peasant Affairs and its individual members in the matter of preparing the reform and putting it into practice.

Keywords: Emancipation reform 1861, Russia, 1861, Main Committee of Peasant's affairs, serfdom, Alexander II of Russia, historiography of USSR, Emancipation Manifesto of 19 February.

* * *

УДК 37(71:161.2)

Шолота Х. В.,

кандидат історичних наук, доцент кафедри іноземних мов факультету міжнародних відносин, Львівський національний університет ім. Івана Франка (Україна, Львів), chrissholota@ukr.net

БОРТЬБА УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОЧИХ ОРГАНІЗАЦІЙ КАНАДИ ЗА ПРАВА ЛЮДИНИ ТА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ УКРАЇНИ (50–80-ті рр. XX ст.)

Розкрито роль активної діяльності українських жіночих організацій Канади у боротьбі за дотримання прав людини та незалежність України у 50–80-х рр. XX ст. Проаналізовано діяльність українських жіночих організацій Канади як складової загальноканадського жіночого руху XX ст.

Ключові слова: український жіночий рух, Канада, незалежність, Україна, жіночі організації Канади.

Після закінчення Другої світової війни українська діаспора в Канаді активізувала боротьбу за відновлення незалежної української держави. Українці-емігранти тісно пов'язані своїми долями та долями свої рідних з українськими землями, не бачили свого майбутнього без соборної незалежної України. У програмній промові на VI Конгресі українців Канади (КУК) його президент В. Кушнір підкреслював: «Наше відношення до України ясне. Ми знаємо, що без України ми не могли б у світі довше вдержатися. Нам конче треба вільної України, щоб не згубити свої душі. Вільна Україна може врятувати наших дітей і нашу будучність в Канаді. До живого болю кожен українець відчуває потребу вільної України і нам її треба в скорому часі. Адже трагічна судьба нашої України довела до того, що наші зв'язки з Україною підірвані» [1, с. 34].

Активним учасником боротьби за права людини і незалежність України було українське жіноцтво Канади. Воно оперативно реагувало на всі важливі суспільно-політичні й культурні події в житті УРСР і прагнуло довести свої вимоги щодо захисту українців, насамперед жінок, до світової спільноти та урядовців Канади.

З метою інформування громадськості країн Заходу про прагнення українського народу до відродження

незалежної демократичної України українське жіноцтво Канади активно використовувало трибуну з'їздів і конференцій міжнародних жіночих організацій. На конгресах Світового руху матерів (СРМ), які відбувалися в Парижі та Брюсселі в 1950 і 1953 рр., представниці Світова федерація українських жіночих організацій (СФУЖО) запропонували резолюції, спрямовані проти концепції виховання в СРСР. Крім того, учасникам конгресів роздавали підготовлені документа про підневільне становище жінки СРСР. Матеріали зі статистикою були використані у пресі СРМ [2, с. 9].

У 1955 р. представниці СФУЖО канадійки Н. Шехович та О. Процюк взяли участь у ювілейному конгресі Міжнародного жіночого союзу (МЖС), що відбувся в Коломбо на Цейлоні. Вони інформували учасників форуму МЖС про прагнення українців до відродження власної демократичної держави, а також небезпеку, яку становив для західних демократій Радянський Союз [2, с. 9–10].

Члени Організації українок Канади (ОУК) у складі делегації СФУЖО брали участь у конгресах Міжнародної жіночої ради (МЖР) у Гельсінкі (1954) та Монреалі (1957). Вони представили там інформацію про Україну, український жіночий рух, прагнення українців до демократії і незалежності своєї країни. Цю та чимало іншої інформації про становище українських жінок було передано на зберігання і для ознайомлення міжнародної громадськості до українського відділу бібліотеки ім. Леді Абердін в Оттаві [2, с. 9].

У червні 1960 р. на з'їзді Союзу українок Канади (СУК) у Торонто було прийнято резолюцію з приводу того, що на міжнародному форумі жінок у Копенгагені представниця жіноцтва України Н. Попова у спотвореному вигляді показала життя жінок України. Тому СУК відкидав ці неправдиві твердження і заявляв, що жінки України є найбільш поневолені, не мають свободи слова і політичних прав [3, с. 3].

У 1966 р. українська громада категорично виступила проти візиту канадського міністра закордонних справ П. Мартіна в СРСР. У редакційній статті газети «Гомін України», автором якої була одна з лідерів ОЖ ЛВУ В. Солонинка, звучали риторичні запитання: «Чи міністр П. Мартін прагне дорівняти президенту Франції де Голлеві і прем'єрові Великої Британії Вілсонові, які їздили з поклоном до Москви, щоб там шукати ключа до миру у світі? Чи в розумінні канадського уряду і його міністра закордонних справ Москва є тим вирішальним чинником, від голосу якого залежить справа миру і безпеки у світі? Чи й Канада має прикласти свої руки до того, щоб закріплювати московсько-більшовицьку імперію ціною уярмлення народів, а вслід за тим сприяти русифікації і нищенню цих народів» [4, с. 169].

Намагаючись об'єднати навколо себе суспільно-політичні сили, які працювали над вирішенням проблеми відновлення незалежності України, ЛВУ та ОЖ ЛВУ ініціювали створення Українського визвольного фронту Канади (УВФК), куди також влилися Спілка української молоді Канади, Товариство УПА і Товариство української студентської молоді ім. Міхновського. УВФК увійшов до складу Конгресу українців Канади та Світового комітету вільних українців (СКВУ), що значно сприяло їх діяльності. У 1967 р. УВФК на з'їзді в Нью-Йорку ініціював